

LATVIJAS SUPERVIZORU DIGITĀLĀS KOMPETENCES PAŠNOVĒRTĒJUMS

Self-Assessment of Latvian Supervisors' Digital Competence

Tatjana Bergmane

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

Kristīne Mārtinsone

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

Abstract. *The importance of digital competence (Dc) is significantly increasing as global digital transformation continue rapidly to develop and digital solutions are extensively integrating into all areas. As a result, Dc is included as one of eight core competences for lifelong learning. The present study aimed to find out the self-assessment of the importance (an assessment of how significant and necessary a certain value is) and attainability (an assessment of how attainable a certain value is) of Latvian supervisors' Dc. Digital competence self-assessment questionnaire is theoretically based on a major European Union research project, DigComp 2.1 and identifies the key components of Dc in 5 areas, namely, information and data literacy, communication and collaboration, digital content creation, safety and problem solving. 56 respondents participated in the online survey during October 2021. The importance and attainability indicators of Dc statements were evaluated on a 5-point Likert scale. The study indicated rather high importance of Dc (3 of 51 statements were evaluated as very important, 43 as rather important and 5 as moderately important). The indicators of the attainability of Dc varied from rather unattainable to rather attainable (26 of 51 statements were evaluated as rather attainable, 21 as average attainable and 4 as rather unattainable). Wilcoxon signed-rank test indicated statistically significant differences in 34 out of 51 statements of Dc that was evaluated higher in importance than attainability. The study results show high level of supervisors' awareness of the digital competence importance. The obtained attainability results allowed to highlight the need for the further digital competence improvement for the supervisors, especially at such digital competence areas as safety and problem solving.*

Keywords: *attainability, digital competence, importance, supervisor.*

Ievads

Introduction

Covid-19 pandēmijas izraisītā krīze un ar to saistītie ierobežojumi veicinājuši strauju procesu un pienākumu pārkārtošanu supervizora darbam tiešsaistes formātā. Attālinātā supervīzija atsevišķos ierobežojumu brīžos kļuvusi par vienīgo veidu šī pakalpojuma nodrošināšanai. Darba organizēšana digitālajā vidē aktualizē supervizora digitālās kompetences nozīmi profesionālo pienākumu

veikšanai, kā arī ētiskos, tiesiskos, datu drošības un kibernetikas aspektus, ko rada digitālo un informācijas tehnoloģiju izmantošana.

Pētījuma rezultāti par informācijas tehnoloģiju izmantošanu attālinātās supervīzijas praksē (Dubņins & Mārtinsons, 2021) liecina, ka supervīzori ir vāji informēti par informācijas tehnoloģiju izmantošanas (kibernetikas) riskiem. Pētījuma autori norāda uz nepieciešamību veikt tālākus pētījumus par digitālo un informācijas tehnoloģiju izmantošanu supervīzoru profesionālajā darbībā.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu un efektīvu supervīzijas pakalpojumu, viens no priekšnosacījumiem ir supervīzora augsta profesionālā kompetence. Supervīzoru profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās kompetences nosaka supervīzora profesijas standarts (PINTSA, 2019), tomēr supervīzora digitālā kompetence, kuras nozīme ir aktualizējusies līdz ar COVID-19 pandēmiju, profesijas standartā nav noteikta un līdz šim nav pētīta.

Saskaņā ar Eiropas Savienības Padomes definētajām pamatkompetencēm mūžizglītībā “digitālā kompetence ietver sevī digitālo tehnoloģiju pārliecinātu, kritisku un atbildīgu izmantošanu un darbošanos ar šīm tehnoloģijām mācību un darba vajadzībām un nolūkā piedalīties sabiedrības dzīvē” (Eiropas Savienības Padome, 2018). Digitālās kompetences jēdziens definēts arī Eiropas digitālās kompetences ietvarstruktūrā DigComp 2.1 (Carretero Gomez, Vuorikari, & Punie, 2017), kas 2017. gadā izstrādāta Eiropas Komisijas Kopīgās pētniecības centrā (Joint Research Centre). Saskaņā ar DigComp 2.1 ietvarstruktūru ir definēta divdesmit viena digitālā kompetence, un tās ir iedalītas piecās galvenajās jomās: informācija un datu lietpratība, komunikācija un sadarbība, satura radīšana, drošība un problēmu risināšana.

Kā norādīts Digitālās ekonomikas un sabiedrības indeksa (DESI) ziņojumā, digitālās transformācija tempi turpina pieaugt, un digitālie risinājumi arvien vairāk tiek integrēti ikdienā un profesionālajā jomā, līdz ar to pieaug digitālās kompetences nozīmīgums (Eiropas Komisija, 2021).

Latvijā saskaņā ar Ministru kabineta pamatnostādņēm “Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai” digitālā kompetence ierindota astoņu pamatprasmju skaitā, kas definētas mūžizglītības kontekstā (Ministru kabinets, 01.07.2021.), un viens no mūsdienīgiem un efektīviem profesionālās un personīgās izaugsmes instrumentiem mūžizglītībā ir supervīzija. Tādējādi nākotnes perspektīvā supervīzori kā palīdzošo profesiju pārstāvji, realizējot supervīzijas izglītojošo jeb formējošo funkciju (Apine, 2017), ne vien paši praktizēs, bet arī veicinās strādājošo profesionāļu digitālo kompetenču un zināšanu pilnveidi.

Pētījuma mērķis ir izpētīt supervīzoru digitālās kompetences pašnovērtējumu. Atbilstoši pētījuma mērķim tika izvirzīti pētnieciskie jautājumi: 1) kādi ir Latvijas supervīzoru digitālās kompetences nozīmīguma un īstenojamības pašnovērtējuma rādītāji, 2) kādas ir atšķirības starp Latvijas supervīzoru digitālās kompetences nozīmīguma un īstenojamības pašnovērtējuma rādītājiem.

Lai sasniegtu pētījuma mērķi, vispirms tika izvirzīts uzdevums izstrādāt instrumentāriju pētījuma realizēšanai. Instrumenta teorētiskais modelis balstās uz krievu psiholoģes Jeļenas Fantalovas (Fantalova, 2001) ideju par vērtību novērtējumu pēc to nozīmīguma un īstenojamības. Digitālā kompetence šajā pētījumā tiek skatīta kā profesionālā vērtība. Proti, šī pētījuma ietvaros nozīmīguma pašnovērtējums ir attiecināms uz to, cik lielā mērā kompetence tiek vērtēta kā svarīga un nepieciešama profesionālajā darbībā. Savukārt īstenojamības pašnovērtējums ir attiecināms uz to, cik lielā mērā kompetence tiek vērtēta kā apgūta un reāli īstenojama supervizora profesionālajā darbībā. Adaptējot teorētisko modeli par supervizora digitālo kompetenci kā vērtību, ir svarīgi novērtēt, kādas atšķirības pastāv starp kompetencēm, kuras tiek uzskatītas par nozīmīgām, un tām, kuras ir apgūtas un tiek reāli pielietotas.

Metodoloģija *Methodology*

Pētījums tika īstenots divos secīgos posmos – pētījuma sagatavošanas un pētījuma īstenošanas posmā.

Pētījuma **sagatavošanas posmā** tika izstrādāta supervizoru digitālās kompetences pašnovērtējuma aptauja, kas ir balstīta uz DigComp 2.1 ietvarstruktūru iedzīvotājiem.

Vispirms tika izveidota aptaujas sākotnējā versija ar 63 pantiem, kas apraksta digitālo kompetenci atbilstoši piecām jomām, un tika organizēta ekspertu aptauja ar mērķi novērtēt izstrādāto aptaujas pantu saprotamību un atbilstību pētījuma saturam. Ekspertu grupā tika iekļauti tiesību zinātni, informācijas tehnoloģiju, pedagogijas un pētniecības jomu pārstāvji. Eksperti novērtēja izstrādātās aptaujas pantus triju ballu Likerta skalā un brīvā formā sniedza ieteikumus aptaujas pilnveidei. Balstoties uz ekspertu ieteikumiem, 63 panti tika reducēti, un tika izstrādāta supervizoru digitālās kompetences pašnovērtējuma aptauja, kas satur 51 pantu. Aptaujas panti tika grupēti tematiskajos blokos atbilstoši DigComp 2.1 ietvarstruktūras piecām digitālās kompetences jomām. Sagatavošanas posma noslēgumā tika veikta pilotaptauja.

Instrumentārijs.

Sociāldemogrāfiskā aptauja (astoņi jautājumi par respondenta vecumu, dzimumu, izglītību, supervizora darbības stāžu u.tml.) un pētījuma sagatavošanas posmā izstrādāta supervizoru digitālās kompetences pašnovērtējuma aptauja.

Supervizoru digitālās kompetences pašnovērtējuma aptauja, kas satur 51 pantu. Respondenti novērtēja aptaujas pantus pēc to nozīmīguma un

īstenojamības, izmantojot Likerta skalu (no 1 – nemaz nav nozīmīga / nemaz nespēju īstenot līdz 5 – ļoti nozīmīga / pilnībā spēju īstenot).

Dalībnieki.

Pētījumā piedalījās 56 supervizori. Pētījuma respondentu vidū bija 51 sieviete un 5 vīrieši vecumā no 28 līdz 63 gadiem. Lielāka daļa respondentu (37%) praktizē supervīziju 1 – 2 gadus, 19 % respondentu veic supervizora darbu 3 – 4 gadus, 12 % – 5 – 6 gadus, 2 % – 7 – 8 gadus, 18% – 10 – 11 gadus, un 12% respondentu praktizē mazāk par vienu gadu. Pētījuma dalībnieku sadalījums pēc darba slodzes supervizora profesijā parāda, ka trīs respondenti strādā pilnu darba slodzi, astoņi – ½ slodzi, desmit respondentu ir nodarbināti uz ¼ slodzi, bet 36 respondenti profesijā strādā neregulāri.

Procedūra. Pētījums tika īstenots no 2021. gada 24. septembra līdz 18. oktobrim. Interneta aptauju vietnē www.visidati.lv tika izvietota elektroniska aptauja, kuru veidoja sociāldemogrāfisko jautājumu daļa un supervizoru digitālās kompetences pašnovērtējuma daļa. Informācija par aptauju tika nosūtīta Latvijas Supervizoru apvienības (LSA) supervizoriem, kuru kontaktinformācija atrodama LSA veidotajā un uzturētajā supervizoru sarakstā. Katram supervizoram uz sarakstā publicēto e-pasta adresi tika nosūtīts uzaicinājums piedalīties aptaujā, kā arī saite uz aptauju, kuru aktivizējot, katrs supervizors varēja aizpildīt tikai vienu reizi. Lai veicinātu respondentu dalību, tika nosūtīti atkārtoti aicinājumi, kā arī supervizori tika uzrunāti telefoniski, izmantojot LSA mājaslapā publiski pieejamos kontaktus saziņai. Dalība pētījumā bija brīvprātīga un informēta.

Rezultāti

Results

Aptaujas skalu empīriskā sadalījuma atbilstība normālsadalījumam tika noteikta, izmantojot Kolmogorova – Smirnova testu (Z). Tika konstatēts, ka respondentu sniegto atbilžu sadalījums neatbilst normālsadalījumam ($Z=[0,17; 0,50]$; $0,001 < p < 0,05$), tāpēc tālākajai datu analīzei tika izmantotas neparametriskās statistikas metodes.

Lai atbildētu uz pirmo pētījuma jautājumu, kādi ir Latvijas supervizoru digitālās kompetences nozīmīguma un īstenojamības rādītāji, tika aprēķinātas katra panta mediānas (Mdn) un starpkvartiļu amplitūdas (IQR) rādītāji (sk. rezultātus 1.tabulā).

1.tabula. Latvijas supervizoru digitālās kompetences pašnovērtējuma nozīmīguma, īstenojamības un to atšķirību rādītāji (autoru veidots)

Table 1 Indicators of the self-assessment of the importance, attainability and their differences of Latvian supervisors' digital competence (created by authors)

Panti	Nozīmīgums	Īstenojamība	Atšķirības
	<i>Mdn (IQR)</i>	<i>Mdn (IQR)</i>	<i>T</i>
Informācija un datu lietpratība			
Spēja pielāgot meklēšanas stratēģiju	4,00 (3,25; 5,00)	4,00 (3,00; 4,75)	-1,249
Spēja pielāgot tīmekļa vietnes vajadzībām	4,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-2,790*
Spēja veikt datu analīzi ar programmatūru	3,00 (2,00; 4,00)	3,00 (2,00; 4,00)	-1,483
Spēja veikt datu šķirošanu un filtrēšanu	3,00 (2,00; 4,00)	3,00 (2,00; 4,00)	-1,041
Spēja novērtēt informācijas un datu uzticamību	4,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 4,75)	-1,833
Spēja pārbaudīt oficiālo tīmekļa vietni (URL)	4,00 (3,00; 5,00)	3,00 (3,00; 5,00)	-1,883
Spēja atšķirt maksas saturu no bezmaksas	3,50 (3,00; 4,00)	4,00 (4,00; 5,00)	-3,866**
Spēja organizēt digitālo saturu, izmantojot mapes un marķēšanu	4,00 (3,00; 4,75)	3,00 (3,00; 4,00)	-1,674
Komunikācija un sadarbība digitālajā vidē			
Spēja atšķirt reāllaika saziņas līdzekļus no asinhroniem	3,00 (3,00; 4,00)	3,00 (2,25; 5,00)	-1,242
Spēja izmantot DKT saziņai	5,00 (4,00; 5,00)	4,00 (4,00; 5,00)	-2,762*
Spēja pielāgot DKT darba vajadzībām	5,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 5,00)	-4,335**
Spēja izmantot mākoņa sistēmu datu glabāšanai	4,00 (3,00; 4,75)	4,00 (3,00; 4,00)	-0,208
Spēja izmantot mākoņa sistēmu datu kopīgošanai	4,00 (3,00; 4,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-0,613
Spēja izmantot mākoņa sistēmu darbam ar kolēģiem / klientiem	4,00 (3,00; 4,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-0,714
Spēja organizēt tiešsaistes tikšanās	5,00 (5,00; 5,00)	5,00 (4,00; 5,00)	-2,189*
Spēja pielāgot DKT tiešsaistes laikā atbilstoši situācijai / vajadzībām	5,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 5,00)	-3,588**
Spēja atrisināt negaidītas situācijas, kas radušās tiešsaistes laikā	5,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-4,917**
Spēja publicēt ziņas sociālajos tīklos	4,00 (3,00; 5,00)	4,00 (3,00; 5,00)	-1,411
Spēja dažādot DKT izmantošanu sevis pilnveidei	4,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 4,75)	-3,809**
Spēja izveidot digitālo identitāti, ievērojot interneta drošības pasākumus	4,00 (4,00; 5,00)	3,00 (3,00; 4,00)	-4,619**
Spēja sadarbības laikā digitālajā vidē ievērot ētikas normas	5,00 (5,00; 5,00)	5,00 (4,00; 5,00)	-2,147*
Spēja digitālajā vidē apzināties kultūras un paaudžu daudzveidību	4,00 (4,00; 5,00)	4,00 (4,00; 5,00)	-0,624
Spēja aizsargāt savu reputāciju digitālajā vidē	4,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-4,390**
Spēja ziņot vietnes īpašniekam, tiesībsargājošām iestādēm par negatīvu komunikāciju tiešsaistē	4,00 (3,00; 4,00)	4,00 (3,00; 4,75)	-0,388
Satura veidošana			
Spēja izmantot DKT satura veidošanai	4,00 (3,25; 5,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-3,188*
Spēja izveidot tiešsaistes saturu koplietošanai	4,00 (3,00; 5,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-2,408*
Spēja rediģēt koplietotu tiešsaistes saturu	4,00 (3,00; 5,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-2,617*
Spēja veidot video saturu	4,00 (3,00; 4,00)	3,00 (2,00; 4,00)	-3,936**
Spēja veidot vizuālu saturu	4,00 (4,00; 4,75)	3,00 (3,00; 4,00)	-3,557**
Spēja identificēt digitālo saturu, ko var atkārtoti izmantot, lai radītu jaunu saturu	4,00 (3,00; 4,00)	3,00 (2,00; 4,00)	-3,519**
Spēja ievērot noteikumus attiecībā uz autortiesībām un licencēm	5,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 5,00)	-2,816*
Spēja izveidot vienkāršu programmu automatizētai uzdevuma izpildei	3,00 (2,00; 4,00)	2,00 (1,00; 3,00)	-4,155**

1. tabulas turpinājums

Panti	Nozīmīgums	Īstenojamība	Atšķirības
	<i>Mdn (IQR)</i>	<i>Mdn (IQR)</i>	<i>T</i>
Spēja uzrakstīt skriptus automatizētai uzdevuma izpildei	3,00 (2,00; 4,00)	2,00 (1,00; 2,00)	-4,904**
Drošība			
Spēja identificēt riskus un apdraudējumus, kas var nodarīt kaitējumu digitālajām ierīcēm	4,00 (3,00; 5,00)	3,00 (2,00; 3,00)	-4,642**
Spēja atpazīt aizdomīgus e-pastus, kas var izraisīt datu zudumus vai apdraudēt digitālās ierīces drošību	5,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-4,831**
Spēja instalēt un aktivizēt savas ierīces aizsargājošu programmatūru...	4,00 (3,00; 5,00)	3,00 (2,00; 4,00)	-4,591**
Spēja izveidot un izmantot drošas paroles	5,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 5,00)	-3,215*
Spēja pasargāt savus personīgos datus un privātumu digitālajā vidē	5,00 (4,25; 5,00)	3,00 (3,00; 4,00)	-5,546**
Spēja pārvaldīt privātuma iestatījumus savās ierīcēs un lietotnēs	4,50 (4,00; 5,00)	3,00 (2,25; 4,00)	-4,824**
Spēja izvērtēt privātuma politikas paziņojumu piemērotību personas datu izmantošanai	4,00 (3,25; 5,00)	3,00 (2,00; 4,00)	-4,510**
Spēja novērst fiziskās un psiholoģiskās veselības riskus un draudus, izmantojot DKT	4,00 (4,00; 5,00)	3,00 (3,00; 4,00)	-3,786**
Spēja identificēt galvenos interneta / digitālo ierīču atkarības simptomus	4,00 (3,00; 5,00)	4,00 (3,00; 5,00)	0
Spēja pasargāt sevi pret kiberuzbrukumu	5,00 (4,00; 5,00)	2,00 (2,00; 3,00)	-6,180**
Spēja izmantot digitālās tehnoloģijas tādā veidā, lai mazinātu to ietekmi uz vidi	4,00 (3,00; 4,00)	3,00 (2,00; 4,00)	-4,700**
Problēmu risināšana			
Spēja noteikt tehniska rakstura problēmu	4,00 (3,00; 5,00)	3,00 (2,00; 3,00)	-4,507**
Spēja rediģēt digitālo ierīču operētājsistēmas konfigurāciju, lai risinātu tehniskas problēmas	3,00 (2,00; 4,00)	2,00 (1,00; 2,00)	-4,681**
Spēja meklēt palīdzību tiešsaistē	4,00 (3,00; 5,00)	3,00 (3,00; 4,00)	-3,859**
Spēja pielāgot digitālos rīkus un ierīces atbilstoši personīgajām vajadzībām	4,00 (4,00; 5,00)	3,00 (3,00; 4,00)	-3,928**
Spēja identificēt jomas, kurās nepieciešams uzlabot savas digitālās prasmes	5,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-4,265**
Spēja izmantot digitālās tehnoloģijas savas digitālās prasmes pilnveidei	4,00 (4,00; 5,00)	4,00 (3,00; 4,00)	-4,627

Piezīmes. N = 56. * $p < 0,05$; ** $p < 0,001$. Apzīmējumi: DKT – digitālās komunikāciju tehnoloģijas, *IQR* – starpkvartiļu amplitūda, *Mdn* – mediāna, *T* – Vilksona kritērijs

Visvairāk maksimālo vērtējumu pēc nozīmīguma ieguvuši tādi panti kā *spēja organizēt tiešsaistes tikšanās, spēja sadarbības laikā digitālajā vidē ievērot ētikas normas un spēja pasargāt savus personīgos datus un privātumu digitālajā vidē*. Kā diezgan nozīmīgi tika novērtēti 43 panti, kā vidēji nozīmīgi – 5 panti, proti, *spēja veikt datu analīzi ar programmatūru, spēja veikt datu šķirošanu un filtrēšanu, spēja izveidot vienkāršu programmu automatizētai uzdevuma izpildei, spēja uzrakstīt skriptus automatizētai uzdevuma izpildei un spēja rediģēt digitālo ierīču operētājsistēmas konfigurāciju, lai risinātu tehniskas problēmas*.

Salīdzinot nozīmīguma rādītājus piecās digitālās kompetences jomās, kopumā kā nozīmīgāki tika novērtēti panti, kas ir saistīti ar komunikāciju un sadarbību digitālajā vidē, un drošību.

Novērtējot īstenojamību, neviens pants netika novērtēts kā pilnībā īstenojams. Kā lielākoties īstenojami tika novērtēti 26 panti, bet 21 panta īstenojamības rādītāji atbilst vērtējumam “spēju īstenot vidējā līmenī”. Viszemāk – “gandrīz nespēju īstenot” – tika novērtēti četri panti. Analizējot īstenojamības rezultātus pa digitālās kompetences jomām, kopumā kā drīzāk īstenojami tika novērtēti panti, kas atbilst komunikācijas un sadarbības jomai, bet viszemāk tika novērtēti problēmu risināšanas un drošības jomas panti.

Lai atbildētu uz otro pētījuma jautājumu, vai pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības starp Latvijas sertificēto supervizoru pašnovērtētās profesionālās kompetences nozīmīguma un īstenojamības rādītājiem, tika izmantots Vilkoksona kritērijs (T). Rezultāti parādīja statistiski nozīmīgas atšķirības starp nozīmīguma un īstenojamības rādītājiem 34 pantos, kas raksturo digitālo kompetenci, un visos gadījumos nozīmīgums tika novērtēts augstāk nekā īstenojamība ($T = [-6,180; -2,147]$; $0,001 < p < 0,05$).

Analizējot rezultātus pa digitālās kompetences jomām, statistiski līdzīgi nozīmīguma un īstenojamības rādītāji tika konstatēti informācijas un datu lietpratības jomā. Savukārt statistiski nozīmīgas atšķirības starp nozīmīgumu un īstenojamību bija vērtējumos komunikācijas un sadarbības digitālajā vidē, satura veidošanas, drošības un problēmu risināšanas jomā.

Diskusija *Discussion*

Pētījuma rezultāti parāda, ka lielākā daļa no aptaujā iekļautajiem pantiem par digitālo kompetenci supervizoru vērtējumā ir nozīmīgi profesionālās darbības veikšanai. Tas liecina, ka supervizori apzinās digitālās kompetences svarīgumu savas profesionālās darbības pamatuzdevumu un pienākumu izpildei.

Tiek prognozēts, ka digitālā transformācija būs nepieciešama visās nozarēs, lai tās saglabātu savu efektivitāti arī pēc Covid-19 pandēmijas izraisītās krīzes. Izglītībā, medicīnā un citās nozarēs būs jāveido hibrīda pieeja pakalpojumu sniegšanā (Schwab & Malleret, 2020).

Ar minētajām prognozēm sasaucas arī Eiropas Komisijas redzējums par Eiropas digitālo transformāciju tuvākajā desmitgadē (Eiropas Komisija, 09.03.2021.) un digitālās transformācijas pamatnostādnes Latvijā (Ministru kabinets, 14.07.2021.).

Kā mazāk nozīmīgi tika novērtēti panti par tehniska rakstura prasmēm un programmēšanas iemaņām, kas nav saistītas ar supervizoriem nepieciešamajām profesionālajām kompetencēm.

Pētījuma rezultāti pantos, kuri līdzīgi novērtēti pēc nozīmīguma un īstenojamības, apliecina supervizoru apmierinātību ar esošo situāciju un parāda, ka sev svarīgu kompetenci supervizori spēj īstenot atbilstoši savām profesionālajām vajadzībām. Tas galvenokārt ir attiecināms uz informācijas un datu lietpratības jomu.

Analizējot rezultātus **komunikācijas un sadarbības jomā**, var secināt, ka kopumā šai jomai supervizori piešķir vislielāko nozīmi, kas, iespējams, ir izskaidrojams ar prasībām, ko nosaka profesijas standarts, jo komunikācijas kompetence ir definēta kā viena no pamata kompetencēm supervizoru profesionālajā darbā.

Drošība, satura veidošana un problēmu risināšana ir jomas, kurās supervizoru vērtējumi norāda uz kompetences augstu nozīmību, tomēr, iespējams, nepieciešami būtiski uzlabojumi kompetences pilnveidē, jo īstenojamības pašnovērtējuma rādītāji ir salīdzinoši zemi.

Sasaucoties ar rezultātiem pētījumā par informācijas tehnoloģiju izmantošanu attālinātās supervīzijas praksē (Dubņins & Mārtinsons, 2021), šī pētījuma rezultāti parāda, ka novērojama satraucoša tendence digitālās drošības jomā, kas ietver kiberdrošības, konfidencialitātes un personas datu drošības aspektus, un norāda uz papildu riskiem saistībā ar datu aizsardzības pārkāpumiem, kas varētu radīt piekļuvi personas datiem bez personas piekrišanas un pavērt iespējas izmantot tos ļaunprātīgi, lai kaitētu šai personai, pārkāpjot personas tiesības uz privātumu. Tādējādi būtu nepieciešams aktualizēt supervizoriem digitālās drošības svarīgumu un veicināt risku apzināšanos saistībā ar informācijas tehnoloģiju izmantošanu, personas datu apstrādi, kā arī aizvien lielāka apjoma informāciju glabāšanu un apstrādi.

Atšķirības starp digitālās kompetences nozīmīguma un īstenojamības rādītājiem liek domāt, ka pastāv iemesli, kuru dēļ supervizoriem ir grūtības lielu daļu šo kompetenču realizēt, un pamato nepieciešamību veikt padziļinātu pētījumu, lai noskaidrotu iemeslus un apstākļus, kas neļauj supervizoriem pilnvērtīgi realizēt kompetenci atbilstoši tādām līmenim, kādā tā ir nozīmīga profesionālās darbības veikšanai.

Kā pētījuma ierobežojumi jāmin aptaujas aizpildīšanas laiks. Aptaujai bija nepieciešams veltīt līdz 25 minūtēm, kas, iespējams, ierobežoja respondentu aktivitāti un iesaisti aptaujā. Par instrumentārija stipro pusi var uzskatīt aptaujas izveidi saskaņā ar DigComp 2.1 ietvarstruktūras saturu, kas balstīts zinātniskās atziņās un kļuvis par pamatu digitālo kompetenču iniciatīvu izstrādei un stratēģiskajai plānošanai Eiropas Savienībā (Carretero et al., 2017).

Izveidoto supervizoru digitālās kompetences pašnovērtējuma aptauju nākotnē ieteicams izmantot citu palīdzīgo profesiju pārstāvju digitālās

kompetences pašnovērtējumam, lai iegūtu nepieciešamo respondentu atbilžu skaitu pantu psihometriskai pārbaudei, kas ļautu standartizēt esošu aptauju, veicot faktoranalīzi. Nākotnes perspektīvā aptauja varētu kalpot par validētu instrumentu digitālās kompetences pašnovērtēšanai.

Secinājumi **Conclusions**

Kopumā secināms, ka supervizori augstu vērtē digitālās kompetences nozīmīgumu savas profesionālās darbības veikšanai, tomēr nozīmīguma rādītāji ir augstāki, salīdzinot ar īstenojamības rādītājiem, un liecina par nepieciešamību pilnveidot un attīstīt supervizoru digitālo kompetenci.

Ņemot vērā pieaugošās pasaules digitālās transformācijas globālās tendences un pamatojoties uz Eiropas Savienības un Latvijas Republikas plānošanas dokumentiem digitālajā jomā, topošo supervizoru sagatavošanas programmās un kvalifikācijas pilnveides programmās būtu jāpievērš lielāka uzmanība digitālās kompetences daudzpusīgai apguvei. Vienlaikus jānorāda uz digitālās kompetences nepārtrauktas pilnveides aktualitāti visa mūža garumā visas profesionālajās jomās, jo, attīstoties digitālajām tehnoloģijām, mainās arī zināšanu un prasmju kopums, kas nepieciešams pilnvērtīgai profesionālās darbības īstenošanai.

Pētījuma rezultāti parāda nepieciešamību praktizējošo supervizoru vidū īpaši aktualizēt jautājumus par digitālo drošību, lai mazinātu iespējamos riskus un draudus personas datiem un pasargātu gan supervizora, gan supervizējamā privātumu digitālajā vidē.

Ņemot vērā, ka šobrīd Latvijā supervizora profesijas standartā digitālā kompetence tiešā veidā nav definēta, būtu ieteicams pārskatīt supervizora profesijas standartu un iekļaut digitālo kompetenci, aprakstot to atbilstoši daudzpusīgām digitālās kompetences jomām.

Kopsavilkums **Summary**

The crisis caused by the Covid-19 pandemic and the associated restrictions forced to organize processes and duties remotely, which in turn highlighted the importance of the supervisor's digital competence.

The aim of this study was to identify the self-assessment of the importance and attainability of professional competence of Latvian supervisors and to explore the differences between the self-assessment indicators.

The theoretical framework of the research methodology was based on the Russian psychologist J. Fantalova's idea of values, which clarifies the relationship between the importance and attainability of professional competence.

A two-stage mixed method research design was used. The first stage task was to develop the supervisor's digital competence self-assessments questionnaire; and the second stage was the quantitative online survey. Self-assessment forms were evaluated on a 5-point Likert scale. For data analysis, descriptive statistical methods, Kolmogorov-Smirnov test, and Wilcoxon signed-rank test were used.

The study indicated that 3 of 51 statements were evaluated as very important, 43 as rather important, and 5 as moderately important. When comparing the importance indicators by the five digital competence areas, the statements related to communication and collaboration and safety were generally evaluated as the more important. The indicators of the attainability of the statements varied from rather unattainable to rather attainable, 26 of 51 statements were evaluated as rather attainable, 21 as average attainable, and 4 as rather unattainable. When comparing the attainability indicators by the five digital competency areas, the statements related to communication and collaboration were generally evaluated as rather attainable but areas such as problem solving, and safety gained the lowest scores. The results indicated statistically significant differences in 34 of 51 statements that were evaluated higher in importance than attainability.

The results of this study indicated worrying trend in the area of digital safety, which includes aspects of cyber security, confidentiality and personal data security aspects, which points to additional risks of data breaches that could lead to unauthorized access and misuse of personal data. The results of the research show that in the education of Latvian supervisors, it is necessary to allocate place for the acquisition of digital competence.

Pateicība *Acknowledgements*

Pētījums veikts SAM 8.2.3. projekta "Pārvaldības procesu pilnveide un studiju programmu satura modernizācija Rīgas Stradiņa universitātē" (Nr.8.2.3.0/18/A011) vertikāli integrētā projekta "Psiholoģiskā palīdzība" ietvaros.

Literatūra
References

- Apine, E. (2017). Supervīzija un supervizors. No K. Mārtinsone, S. Mihailova (sast.), *Supervīzija: Teorija. Pētījumi. Prakse.* (49-65). Rīga: RSU.
- Dubiņšs, K., & Mārtinsone, K. (2021). Use of information technologies in supervision remote practice: Data security. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*, 5, 318-329. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2021vol5.6389>
- Carretero Gomez, S., Vuorikari, R., & Punie, Y. (2017). *DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use.* Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC106281>
- Eiropas Komisija (2021). *Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (DESI) 2021. gadā. Latvija.* Pieejams: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and-society-index-desi-2021>
- Eiropas Komisija (09.03.2021). *2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade.* Retrieved from https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-digital-compass-2030_en.pdf
- Eiropas Savienības Padome (2018). Padomes ieteikums (2018. gada 22. maijs) par pamatkompetencēm mūžizglītībā (2018/C 189/01). Pieejams: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/%20LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=en](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/%20LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=en)
- Fantalova, E. (2015). *Cennosti i vnutrennie konflikty: teorija, metodologija, diagnostika.* Moskva: Direkt-Media.
- Ministru kabinets (01.07.2021.). Par Izglītības attīstības pamatnostādņem 2021.–2027. gadam. MK rīkojums Nr. 436. Latvijas Vēstnesis, 124. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/324332>
- Ministru kabinets. (14.07.2021.). Par Digitālās transformācijas pamatnostādņem 2021.–2027. gadam. MK rīkojums Nr. 490. Latvijas Vēstnesis, 133. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/324715>
- Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome [PINTSA] (2019). *Supervizora profesijas standarts.* Pieejams: <https://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/2017/PS-109.pdf>
- Schwab, K., & Malleret, T. (2020). *COVID-19: The great reset.* Forum publishing. Retrieved from <http://reparti.free.fr/schwab2020.pdf>